Valstybinė
kainų ir
energetikos
kontrolės
komisija

BIOKURO RINKOS STEBĖSENOS ATASKAITA UŽ 2019 M. I KETV.

Vilnius, 2019

Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija
Verkių g. 25C-1,
LT-08223 Vilnius
Tel. +370 5 213 5166
Faks. +370 5 213 5270
El. p. rastine@regula.lt
www.regula.lt

2019 m. birželis

Turinys

Įvadas 4
1. Biokuro prekyba energijos išteklių biržoje 5
2. Biokuro, naudojamo šilumos ir elektros gamybai, rinkos apžvalga 7
2.1. Energijos išteklių biržoje parduodamo biokuro rinkos apžvalga 7
2.2. Bendra biokuro rinkos apžvalga 7
3. Geografinis pasiskirstymas 14
Išvados 16
Priedai 17

Įvadas

Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos (toliau – Komisija) duomenimis, 2019 m. I ketv., palyginti su 2018 m. tuo pačiu laikotarpiu, energijos išteklių biržoje (toliau – Birža) buvo sudaryta 34,7 proc. mažiau sandorių. 2019 m. I ketv. centralizuoto šilumos tiekimo įmonės (toliau – CŠTĮ) ir Komisijos reguliuojami nepriklausomi šilumos gamintojai (toliau – NŠG) nupirko 143,4 tūkst. t_{ne} biokuro, t. y. 7,1 proc. mažiau nei per tą patį laikotarpį 2018 m.

2019 m. I ketv. biokuro tiekimo rinkoje buvo stebimas nedidelis koncentracijos lygis (plačiau 7–9 psl.). Esant nedidelei biokuro tiekėjų koncentracijai, naudą iš biokuro rinkos vystymosi gauna ir smulkūs tiekėjai. Didžiausias biokuro tiekėjas 88,2 proc. biokuro pardavė Biržoje ir 2019 m. I ketv. užėmė 10,06 proc. rinkos, kai, palyginti 2018 m. tuo pačiu laikotarpiu, didžiausias biokuro tiekėjas užėmė 18,00 proc. rinkos.

Energijos išteklių rinkos įstatymas[1] įpareigoja CŠTĮ ir NŠG 2019 m. Biržoje įsigyti ne mažiau kaip 100 proc. šilumos ir (ar) elektros gamybai reikalingo biokuro. 2019 m. I ketv. CŠTĮ ir reguliuojami NŠG Biržoje nupirko 95,2 proc. viso šilumos gamybai įsigyto biokuro kiekio. Komisijos duomenimis, 2019 m. I ketv. Biržoje ir dvišalių sutarčių pagrindu 64,5 proc. medienos kilmės biokuro buvo nupirkta už mažesnę kainą nei vidutinė minėto laikotarpio Biržos kaina (plačiau 12 psl.). Vidutinė biokuro kaina perkant Biržoje 2019 m. I ketv. buvo 12,9 proc. didesnė, palyginti su kaina, už kurią biokuras buvo perkamas dvišalių sutarčių pagrindu. Biržoje ir dvišalių sutarčių pagrindu pirkto biokuro kainų skirtumą lemia teisės aktų reikalavimai, kuriuose numatyta, jog ūkio subjektai dvišalių sutarčių pagrindu biokurą gali įsigyti tokiu atveju, kai jo kaina yra daugiau nei 5 proc. mažesnė nei atitinkamos biokuro rūšies kaina Biržoje (Kuro pirkimo taisyklės)[2]. Biokuro kainų mažėjimą 2019 m. vasario ir kovo mėn., palyginus su sausio mėn., lėmė sumažėjusi biokuro žaliavos kaina. Biokuro kainų skirtumai Lietuvos regionuose 2019 m. I ketv. siekė 43,9 proc., arba 71,58 Eur/t_{ne}, 2018 m. tuo pačiu laikotarpiu skirtumas siekė 45,4 proc., arba 69,62 Eur/t_{ne}.

Komisija, vadovaudamasi Energijos išteklių rinkos įstatymo 8 straipsnio 8 ir 10 punktais, teikia biokuro rinkos stebėsenos ataskaitą už 2019 m. I ketv. Šioje ataskaitoje analizuojami Komisijos licencijuojamų CŠTĮ bei Komisijos reguliuojamų NŠG pagal dvišales sutartis ir Biržoje pirkto medienos kilmės biokuro, skirto tik šilumos ar šilumos ir elektros energijos, pagamintos bendrame technologiniame cikle (toliau – Kogeneracinėse jėgainėse), gamybai duomenys. Biokuro ataskaitos tikslas – išanalizuoti konkurenciją biokuro rinkoje ir įvertinti pirkto biokuro kiekius bei kainas ir jų pokyčius.

[1] Lietuvos Respublikos energijos išteklių rinkos įstatymo 19[1] str.1 dalis.
[2] Įmonių, veikiančių energetikos srityje, energijos ar kuro, kurių reikia elektros ir šilumos energijai, gaminti pirkimų taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. kovo 3 d. nutarimu Nr. 277 (toliau – Taisyklės), 21.1.2 punktas.

1. Biokuro prekyba energijos išteklių biržoje

2019 m. I ketv. biokuro rinkoje veikė 45 CŠTĮ, 15 reguliuojamų NŠG ir 132 biokuro tiekėjai. 2019 m. I ketv. Biržoje buvo registruoti 405 biržos dalyviai, iš jų 41 – CŠTĮ ir 15 – reguliuojamų NŠG.

2019 m. I ketv. įvykdyti 1546 biokuro pirkimo–pardavimo sandoriai (413 – Kauno, 245 – Vilniaus, 181 – Marijampolės, 162 – Alytaus, 123 – Klaipėdos, 117 – Telšių, po 105 – Šiaulių ir Panevėžio, 67 – Tauragės, 27 – Utenos, ir 1 – Kuršių nerijos prekybos zonose). Iš viso suprekiauta 81 096 t_{ne} biokuro už 12,704 mln. Eur[3]. 2019 m. I ketv., palyginti su 2018 m. tuo pačiu laikotarpiu, Biržoje buvo sudaryta 34,7 proc. mažiau sandorių – sandorių kiekis (t_{ne}) mažėjo 37,7 proc. Vertinant Biržoje pirkto biokuro kainą pagal sudarytų sandorių trukmę, matyti, kad vidutinė svertinė medienos skiedrų kaina, perkant pagal savaitės trukmės sandorius, 2019 m. I ketv. buvo 24,5 proc. mažesnė nei perkant pagal mėnesio, ketvirčio ir pusmečio trukmės pristatymo laikotarpio sandorius (toliau – Ilgalaikiai sandoriai). Medienos granulių vidutinė svertinė kaina, perkant pagal savaitės trukmės sandorius, 2019 m. I ketv. buvo 4,4 proc. mažesnė nei perkant pagal ilgalaikius sandorius.

1 lentelė. **2019 m. I ketv. prekyba Biržoje**

	Pirkėjų skaičius	Tiekėjų skaičius	Sandorių kiekis, t_{ne}	Savaitės trukmės sandorių svertinė kaina, Eur/t_{ne} (visų rūšių medienos skiedra)	Ilgalaikių sandorių svertinė kaina, Eur/t_{ne} (visų rūšių medienos skiedra)	Savaitės trukmės sandorių svertinė kaina, Eur/t_{ne} (medienos granulės)	Ilgalaikių sandorių svertinė kaina, Eur/t_{ne} (medienos granulės)	Atlikta sandorių	Sandorių vertė, tūkst. Eur
Sausis	47	66	31375	176,46	217,78	363,97	370,69	596	5369,55
Vasaris	49	67	20800	159,98	209,82	345,60	359,67	450	3245,34
Kovas	48	60	28921	148,50	209,91	341,20	380,00	500	4089,91
Iš viso I ketv.	**58**	**83**	**81096**	**160,96**	**213,07**	**352,84**	**369,01**	**1546**	**12704,80**

Šaltinis – Komisija.

Energijos išteklių rinkos įstatymo 19[1] straipsnio 1 dalies 1 punkte numatyta, kad šilumos tiekėjai, reguliuojami nepriklausomi šilumos gamintojai bei šilumą ir elektros energiją bendrame technologiniame cikle gaminantys gamintojai, kurie elektros ir (ar) šilumos energijos gamybai naudoja biokurą, Biržoje 2019 metais privalo įsigyti ne mažiau kaip 100 proc. biokuro kiekio.

2019 m. I ketv. Biržoje buvo įsigyta 95,2 proc. viso biokuro kiekio, t. y. 7,8 proc. mažiau nei 2018 m. I ketv., likęs biokuro kiekis (4,8 proc.) buvo įsigytas pagal dvišales sutartis. **Pažymėtina, kad įsigytas (pirktas) biokuro kiekis konkretų mėnesį apskaičiuojamas pagal Biržoje arba dvišalius sandorius šilumos tiekėjui pristatytą biokuro kiekį.**

Biokuro kaina Biržoje 2019 m. sausio, vasario ir kovo mėn. buvo didesnė nei 2018 m. biokuro kainos Biržoje atitinkamais mėnesiais. Vidutinė biokuro kaina perkant Biržoje 2018 m. sausio mėn. buvo 195,35 Eur/t_{ne}, vasario mėn. – 199,05 Eur/t_{ne}, kovo mėn. – 184,22 Eur/t_{ne}. 2019 m. sausio mėn. vidutinė dvišalių sutarčių pagrindu pirkto biokuro kaina buvo 15,1 proc., arba 31,48 Eur/t_{ne} mažesnė nei biokuro

[3] Svarbu paminėti, kad pagal biokuro biržoje per konkrečią sesiją sudaromą sandorį kuras tiekiamas tam tikrais mėnesiais ateityje.

kaina, už kurią buvo tiekiamas kuras pagal Biržoje sudarytus sandorius (atitinkamai 177,55 Eur/t_{ne} ir 209,03 Eur/t_{ne}). Vasario mėn. vidutinė biokuro kaina perkant pagal dvišales sutartis buvo 10,8 proc., arba 21,09 Eur/t_{ne}, mažesnė nei biokuro kaina, už kurią buvo tiekiamas kuras pagal Biržoje sudarytus sandorius (atitinkamai 174,57 Eur/t_{ne} ir 195,66 Eur/t_{ne}). Kovo mėn. vidutinė biokuro kaina perkant pagal dvišales sutartis buvo 7,7 proc., arba 14,46 Eur/t_{ne}, mažesnė nei biokuro, perkant Biržoje, kaina (atitinkamai 173,42 Eur/t_{ne} ir 187,88 Eur/t_{ne}).[4]

1 pav. **Biržoje ir dvišalių sutarčių pagrindu pirkto biokuro kiekis (t_{ne}) ir vidutinė biokuro kaina su transportavimu (Eur/t_{ne}) 2019 m. I ketv.**

Šaltinis – Komisija.

Biržoje ir dvišalių sandorių pagrindu įsigyto biokuro kainų skirtumą 2019 m. I ketv. lėmė tai, kad dalis CŠTĮ ir NŠG dvišalių sandorių pagrindu įsigijo biokurą vadovaudamiesi Taisyklių 21.1.2 papunkčiu, kuriame numatyta, kad energetikos įmonės biokurą ne Biržoje galima įsigyti tuomet, kai sutartyje numatyta kaina yra ne mažiau kaip 5 proc. mažesnė nei kaina Biržoje. Detalesnė informacija apie dvišalių sutarčių pagrindu pirkto biokuro kainas pagal savivaldybes pateikiama priede.

[4] Komisijos interneto puslapyje skelbiama šalies vidutinė kuro kaina skaičiuojama kaip atitinkamos biokuro rūšies geometrinis svertinis vidurkis, eliminuojant ekstremalias reikšmes (mažiausią ir didžiausią), todėl ši kaina skiriasi nuo kainos, skaičiuotos kaip sąnaudų ir kiekio santykis.

2. Biokuro, naudojamo šilumos ir elektros gamybai, rinkos apžvalga

2.1. Energijos išteklių biržoje parduodamo biokuro rinkos apžvalga

Vertinant biokuro rinkos koncentraciją pagal biokuro tiekėjų parduodamo biokuro apimtis, naudotas Herfindalio-Hiršmano indeksas (HHI) (angl. *Herfindahl-Hirschmann-Index*)[5], kuris rodo rinkos koncentracijos laipsnį.

Vertinant biokuro rinkos koncentraciją pagal biokuro tiekėjų Biržoje parduodamo biokuro apimtis, 2019 m. I ketv. HHI indekso reikšmė – 421,20 (pastebima nedidelė koncentracija). Biokuro tiekėjas, užėmęs didžiausią rinkos dalį (9,75 proc.), vertinant pagal Biržoje parduoto biokuro kiekį, bendroje CŠTĮ ir NŠG rinkoje (vertinant biržoje ir pagal dvišalius sandorius parduoto biokuro kiekį) buvo antras iš daugiausiai biokuro pardavusių tiekėjų – 9,28 proc.

2 pav. **Biokuro tiekėjų rinkos struktūra pagal Biržoje parduoto biokuro apimtis 2019 m. I ketv., proc.**

Šaltinis – Komisija.

2.2. Bendra biokuro rinkos apžvalga

2019 m. I ketv. CŠTĮ bei reguliuojami NŠG biokurą pirko iš 132 biokuro tiekėjų, iš kurių 25 tiekėjų produkcija iš viso užėmė 76,03 proc. rinkos. Daugiausia biokuro pardavęs tiekėjas užėmė 10,06 proc. rinkos, antras daugiausia pardavęs tiekėjas – 9,28 proc.

[5] HHI lygus rinkos dalyvių kvadratų sumai. Jei HHI reikšmė mažiau nei 1000, rinkos koncentracijos laipsnis yra nedidelis, jeigu HHI reikšmė svyruoja tarp 1000 ir 1800 – rinkos koncentracijos laipsnis yra vidutinis, jei HHI reikšmė didesnė nei 1800 – rinkos koncentracijos laipsnis yra didelis.

Biokuro rinkos koncentracijos laipsnis pagal biokuro tiekėjų CŠTĮ ir NŠG parduodamo biokuro apimtis 2019 m. I ketv. HHI = 409,16 (**biokuro tiekimo rinkoje pastebima nedidelė koncentracija**).

Dvidešimt penki didžiausi biokuro tiekėjai kartu užima ¾ rinkos, likusią rinkos dalį pasidalijo net 107 tiekėjai. Kiti rinkos koncentracijos rodikliai buvo tokie[6]: C_1 = 10,06 proc., C_4 = 33,19 proc., C_6 = 41,57 proc.

3 pav. **2019 m. I ketv. ir 2018 m. I ketv. biokuro tiekėjų rinkos struktūros pagal Biržoje ir dvišalių sutarčių pagrindu parduoto biokuro apimtį, proc., palyginimas**

Šaltinis – Komisija.

Kaip matyti 3 pav., 2019 m. I ketv., palyginti su 2018 m. I ketv., biokuro tiekėjų rinkoje pastebimi pokyčiai: 2019 m. I ketv. tiekėjo A užimama rinkos dalis sumažėjo nuo 18,00 proc. iki 10,06 proc. Šis tiekėjas 88,2 proc. biokuro pardavė Biržoje. Vidutinė šio biokuro tiekėjo parduodamo biokuro kaina (su transportavimu) Biržoje 2019 m. I ketv. buvo 176,58 Eur/t_{ne}, o pagal dvišales sutartis – 182,17 Eur/t_{ne}.

Pakito ir kitų didžiausių tiekėjų (tiekėjai B, C, D) 2019 m. I ketv. užimama rinkos dalis, palyginti su 2018 m. tuo pačiu periodu:

- tiekėjas B patiekė 9,28 proc. viso 2019 m. I ketv. rinkoje patiekto biokuro kiekio, 2018 m. I ketv. jo patiektas kiekis sudarė 7,50 proc. Šis tiekėjas 100 proc. biokuro pardavė Biržoje. Vidutinė šio biokuro tiekėjo parduodamo biokuro kaina (su transportavimu) Biržoje 2019 m. I ketv. buvo 181,73 Eur/t_{ne}.

- tiekėjas C patiekė 8,74 proc. viso 2019 m. I ketv. rinkoje patiekto biokuro kiekio, 2018 m. I ketv. jo patiektas kiekis sudarė 8,17 proc. Šis tiekėjas 100 proc. biokuro pardavė Biržoje. Vidutinė šio biokuro tiekėjo parduodamo biokuro kaina (su transportavimu) Biržoje 2019 m. I ketv. buvo 231,38 Eur/t_{ne}.

[6] Koncentracijos rodikliai C_1, C_4, C_6 – rodikliai, rodantys atitinkamai vieno, keturių ar šešių didžiausių rinkos dalyvių procentinę dalį. Jei C_1 daugiau kaip 40 proc., tai rinkoje yra dominuojančią padėtį užimantis rinkos dalyvis. Jei C_4 yra daugiau nei 70 proc. – rinka labai koncentruota.

- tiekėjo D užimama rinkos dalis didėjo nuo 1,50 proc. iki 5,10 proc. Šis tiekėjas 100 proc. biokuro pardavė Biržoje. Vidutinė šio biokuro tiekėjo parduodamo biokuro kaina (su transportavimu) Biržoje2019 m. I ketv. buvo 178,11 Eur/t_{ne}.

2019 m. I ketv., palyginti su 2018 m. I ketv., mažesnių tiekėjų (užimančių mažiau nei 5 proc. rinkos) rinkos dalis padidėjo 5,64 proc. punkto. 2018 m. I ketv. mažesnių tiekėjų (užimančių mažiau nei 5 proc. rinkos) užimama rinkos dalis sudarė 61,17 proc., 2019 m. I ketv. – 66,81 proc.

4 pav. **2019 m. I ketv. biokuro tiekėjų rinkos struktūra pagal Biržoje ir dvišalių sutarčių pagrindu parduoto biokuro apimtis, proc.**

Šaltinis – Komisija.

2 lentelėje pateikiami CŠTĮ ir reguliuojamų NŠG perkamo biokuro koncentracijos rodikliai 2019 m. I ketv.

2 lentelė. **CŠTĮ ir reguliuojamų NŠG Biržoje ir dvišalių sutarčių pagrindu perkamo biokuro rinkos koncentracijos rodikliai 2019 m. I ketv.**

	CŠTĮ			Reguliuojami NŠG			CŠTĮ kartu su NŠG		
	Spalis	Lapkritis	Gruodis	Spalis	Lapkritis	Gruodis	Spalis	Lapkritis	Gruodis
Pirktas biokuro kiekis, t_{ne}	44624,20	38284,70	34600,49	9523,09	8437,31	7902,22	54147,29	46722,01	42502,71
Biokuro tiekėjų skaičius	91	97	92	42	41	32	108	114	99
Biokuro tiekėjų, kartu užimančių daugiau nei 75 proc. rinkos, skaičius	24	24	21	11	10	10	24	25	21
Biokuro tiekėjų, užimančių daugiau nei 1 proc. rinkos, skaičius	28	32	26	19	19	21	27	27	25
HHI	413,82	384,42	436,20	797,60	875,32	791,59	424,91	389,99	446,07
C4 (keturių didžiausių biokuro tiekėjų užimama rinkos dalis, %)	33,40	31,50	33,40	47,05	51,63	48,53	34,14	32,16	34,18
C3 (trijų didžiausių biokuro tiekėjų užimama rinkos dalis, %)	28,10	26,45	27,43	38,60	41,59	40,12	28,96	27,04	28,13
C1 (didžiausio biokuro tiekėjo užimama rinkos dalis, %)	10,15	9,28	11,23	18,89	20,35	15,52	11,69	10,28	11,49

Šaltinis – Komisija.

2019 m. I ketv. CŠTĮ pirktas biokuras sudarė 82,0 proc. viso pirkto biokuro kiekio, 2018 m. I ketv. – 83,4 proc. Atitinkamai NŠG pirktas biokuro kiekis 2019 m. I ketv. sudarė 18,0 proc., 2018 m. I ketv. – 16,6 proc.

Vertinant kiekine išraiška, 2019 m. I ketv. CŠTĮ ir NŠG kartu nupirko 143 372,01 t_{ne} biokuro, t. y. 7,1 proc. mažiau nei 2018 m. I ketv.: CŠTĮ 2019 m. I ketv. nupirko 117 509,39 t_{ne} biokuro, t. y. 8,7 proc. mažiau nei 2018 m. I ketv., atitinkamai NŠG 2019 m. I ketv. nupirko 25 862,62 t_{ne} biokuro, t. y. 1,0 proc. mažiau daugiau nei 2018 m. I ketv.

5 pav. **2019 m. I ketv. CŠTĮ ir reguliuojamų NŠG Biržoje ir dvišalių sutarčių pagrindu pirkto biokuro kiekis (proc.) ir vidutinė mokėta kaina, Eur/t_{ne}**

Šaltinis – Komisija.

Komisija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo 32 straipsnio 3 dalimi bei Vidutinės biokuro kainos nustatymo tvarkos ir sąlygų aprašu, patvirtintu Komisijos 2013 m. gruodžio 27 d. nutarimu Nr. O3-759, viešai skelbia šių biokuro rūšių kainas: vidutinę medienos kilmės biokuro (vidutinę energijos išteklių biržos), vidutinę medienos kilmės biokuro (vidutinę biokuro rūšių, kuriomis neprekiaujama energijos išteklių biržoje), malkinės medienos, medienos granulių ir briketų. Vidutinę atitinkamos rūšies biokuro kainą sudaro žaliavos įsigijimo ir transportavimo išlaidos.

6 pav. **Reguliuojamų NŠG ir CŠTĮ Biržoje ir dvišalių sutarčių pagrindu pirkto biokuro kiekiai ir vidutinė biokuro rinkos kaina su transportavimu 2019 m. I ketv.**

** Biokuro kainos nurodytos su transportavimu, kainos skaičiuotos kaip atitinkamos biokuro rūšies sąnaudų ir kiekio santykis. Šaltinis – Komisija.*

2019 m. I ketv. daugiausia (97,7 proc.) buvo nupirkta medienos skiedrų, 1,0 proc. malkinės medienos, 0,8 proc. medienos granulių, 0,5 proc. medienos kilmės biokuro (pjuvenų, drožlių, biokuro mišinio ir kt.) ir 0,0003 proc. medienos briketų.

2019 m. I ketv., palyginti su 2018 m. I ketv., vidutinė medienos skiedrų kaina didėjo 3,3 proc., kitų biokuro rūšių kainos (su transportavimu) mažėjo: medienos granulių kaina – 11,1 proc., medienos kilmės biokuro – 10,5 proc., malkinės medienos – 3,9 proc.

Nuo 2018 m. sausio 1 d. prekyba valstybiniuose miškuose pagaminta žaliavine mediena ir miško kritimo liekanomis (toliau – mediena) vykdoma per elektroninę medienos pardavimo sistemą (toliau – EMPS), kurią administruoja BALTPOOL UAB.

Pagal 7 pav. patektus duomenis matyti, kad vidutinė biokuro (pirkto Biržoje ir pagal dvišales sutartis) kaina (su transportavimu) 2019 m. vasario ir kovo mėn., palyginti su sausio mėn., mažėjo, analogiškai ir

valstybiniuose miškuose pagamintos žaliavinės medienos ir miško kritimo liekanų kaina (be transportavimo) kovo mėn., palyginti su sausio mėn. mažėjo 14,7 proc. Didžioji dalis biokuro 2019 m. I ketv. buvo nupirkta Biržoje (95,2 proc.).

7 pav. **Vidutinė malkinės medienos kaina perkant ją EMPS Eur/m^3 ir vidutinė Reguliuojamų NŠG ir CŠTĮ Biržoje ir dvišalių sutarčių pagrindu pirkto biokuro kaina Eur/t_{ne} 2019 m. I ketv.**

**Vidutinė biokuro kaina, Eur/t_{ne} nurodyta su transportavimu.*
***Vidutinė medienos kaina EMPS, Eur/m^3 – vidutinė plokščių medienos bei II ir III kaitrumo klasės malkinės medienos kaina.*
****2019 m. vasario mėn. medienos pirkimo-pardavimo sandorių EMPS sistemoje sudaryta nebuvo.*
Šaltinis – Komisija, www.baltpool.eu.

8 pav. matome CŠTĮ ir reguliuojamų NŠG pagal dvišales sutartis ir Biržoje įsigytų medienos skiedrų vidutinės kainos priklausomybę nuo perkamo biokuro kiekio ir tiekėjų skaičiaus 2019 m. I ketv. Pastebėtina, kad 17 įmonių iš 58 medienos kilmės biokurą pirko už didesnę nei Biržos kainą. Minėtų 17 energetikos įmonių pirktų medienos skiedrų kiekis sudarė 35,5 proc. nuo viso per 2019 m. I ketv. nupirkto medienos skiedrų kiekio.

Skirtumas tarp didžiausios ir mažiausios CŠTĮ bei reguliuojamų NŠG mokamos vidutinės medienos skiedrų kainos 2019 m. I ketv. siekė net 126,90 Eur/t_{ne}. Mažiausia mokėta vidutinė medienos kilmės biokuro kaina 2019 m. I ketv. buvo 137,29 Eur/t_{ne}, didžiausia – 264,19 Eur/t_{ne}. Perkamo biokuro kiekis kainai įtakos neturėjo. Biržoje pirktų skiedrų kiekis sudarė 96,5 proc.

8 pav. **Vidutinės medienos skiedrų (pirktų Biržoje ir dvišalių sutarčių pagrindu) kainos priklausomybė nuo perkamo biokuro kiekio ir esamo tiekėjų skaičiaus 2019m. I ketv. (CŠTĮ ir reguliuojamų NŠG rinka)***

** Vienas apskritimas – vienas šilumos gamintojas, jo dydis rodo nupirkto biokuro kiekį t_{ne}. Kuo didesnis nupirkto biokuro kiekis, tuo didesnis apskritimas.*

** Vidutinė Biržos kaina skaičiuota kaip medienos kilmės biokuro (skiedrų) sąnaudų (žaliava su transportavimu) ir kuro kiekio (t_{ne}) santykis, kai biokuras buvo pristatytas pirkėjui (įvykdytas tiekimas), o ne nuo išteklių Biržoje sudarytų sandorių kiekio (t_{ne}), pagal kuriuos dalis ar visas kuras bus pristatytas ateityje.*

Šaltinis Komisija.

3. Geografinis pasiskirstymas

Lietuva yra suskirstyta į 10 apskričių. Šiuo metu Lietuvoje biokurą bent iš dalies naudoja daugiau nei 40 miestų šilumos tiekimo įmonės. Siekiant įvertinti CŠTĮ ir NŠG mokamas kainas už biokurą ir konkurenciją tarp biokuro tiekėjų skirtinguose Lietuvos regionuose, 10 pav. pateikiami apibendrinti duomenys.

2019 m. I ketv. dėl sezoniškumo skirtumai tarp biokuro kainų Lietuvos regionuose didėjo, palyginti su 2018 m. IV ketv. CŠTĮ ir NŠG biokuro įsigijimo kaina 2019 m. I ketv. Lietuvos apskrityse skyrėsi beveik 72 eurais, ankstesnį ketvirtį skirtumas siekė beveik 54 eurus, o 2018 m. I ketv. skirtumas siekė beveik 70 eurų. Palyginti su 2018 m. IV ketv., 2019 m. I ketv. biokuro kaina mažėjo visuose Lietuvos regionuose. Taip pat įtakos turėjo ir regionų ypatumai bei CŠTĮ ir NŠG pasirinkta biokuro pirkimo strategija. Daugiausiai biokuro 2019 m. I ketv. buvo nupirkta Kauno ir Vilniaus apskrityse, mažiausiai – Tauragės apskrityje (žr. 10 pav.).

10 pav. **CŠTĮ ir NŠG mokamos biokuro kainos (Eur/t_{ne}) 2019 m I ketv. Lietuvos apskrityse**

** Biokuro kainos (Eur/t_{ne}) pagal apskritis apskaičiuotos atsižvelgus į Komisijos turimus Biržoje ir dvišalių sutarčių pagrindu pirkto biokuro duomenis, nurodytos įskaitant transportavimo sąnaudas. Procentais nurodytas Biržoje pirktas biokuro kiekis apskrityje.*
Šaltinis – Komisija.

Daugiausia už biokurą mokėjo Šiaulių apskrityje esantys CŠTĮ ir NŠG. Šiaulių apskrityje esantys CŠTĮ ir NŠG Biržoje 2019 m. I ketv. pirko 99,9 proc. biokuro. Pastebėtina, kad biokuro kaina Biržoje Šiaulių apskrityje 2019 m. I ketv. vidutiniškai siekė apie 242 Eur/t_{ne}, ir buvo didžiausia, palyginti su kitomis apskritimis.

Vienos mažiausių kainų formavosi Vilniaus ir Marijampolės apskrityse, atitinkamai 179,81 Eur/t_{ne} ir 168,72 Eur/$t_{ne.}$ Marijampolės apskrityje esantys CŠTĮ ir NŠG visą biokuro kiekį (100 proc.) įsigijo Biržoje, biokuro kaina minėtoje apskrityje 2019 m. I ketv. buvo viena žemiausių, palyginti su kitomis apskritimis.

Mažiausią (162,92 Eur/t_{ne}) kainą už biokurą mokėjo Tauragės apskrityje esantys CŠTĮ. 91,3 proc. biokuro šioje apskrityje buvo nupirkta Biržoje. Svarbu paminėti, kad CŠTĮ pasirinkta biokuro pirkimo strategija turi įtakos vidutinei biokuro kainai.

CŠTĮ ir NŠG mokamų biokuro kainų skirtumai apskrityse susidarė dėl keleto priežasčių: biokuro kainos, už kurią jis buvo perkamas pagal dvišales sutartis, Biržoje pirkto biokuro kiekio bei kainos regionuose. Vidutinė Biržoje pirkto biokuro kaina 2019 m. I ketv. buvo 12,9 proc. didesnė nei perkant pagal dvišales sutartis.

Išvados

Svarbiausi 2019 m. I ketv. rodikliai biokuro rinkoje:

● 2019 m. I ketv. nupirkta 143 372,01 t_{ne} biokuro už 28 284,53 tūkst. Eur, vidutinė kaina su transportavimu – 197,28 Eur/t_{ne}.

● 2019 m. I ketv. Biržoje pirkto biokuro kiekis sudarė 95,2 proc. viso rinkoje pirkto biokuro kiekio,[7] vidutinė kaina su transportavimu – 198,34 Eur/t_{ne}, t. y. 12,9 proc. didesnė nei pirkto pagal dvišales sutartis ir 2,9 proc. didesnė, palyginti su 2018 m. I ketv. (192,78 Eur/t_{ne}).

● 2019 m. I ketv., palyginti su 2018 m. I ketv., Biržoje bei dvišalių sutarčių pagrindu pirkto biokuro vidutinė kaina su transportavimu didėjo 3,1 proc.: 2019 m. I ketv. vidutinė biokuro kaina su transportavimu buvo 197,28 Eur/$t_{ne,}$ 2018 m. I ketv. – 191,42 Eur/t_{ne}.

● 2019 m. I ketv. biokuro rinkoje koncentracija buvo nedidelė. Keturi didžiausi biokuro tiekėjai kartu užėmė 33,19 proc. rinkos, didžiausias iš jų – 10,06 proc.

● Didžiausio biokuro tiekėjo (bendroje CŠTĮ ir reguliuojamų NŠG rinkoje) vidutinė parduoto biokuro kaina su transportavimu Biržoje (176,58 Eur/t_{ne}) buvo 10,5 proc. mažesnė nei bendra 2019 m. I ketv. rinkos vidutinė žaliavos su transportavimu kaina (197,28 Eur/t_{ne}). 88,2 proc. patiekto biokuro šis tiekėjas pardavė Biržoje. Per metus, t.y. nuo 2018 m. I ketv. iki 2019 m. I ketv. didžiausio biokuro tiekėjo užimama rinkos dalis sumažėjo nuo 18,00 proc. iki 10,06 proc.

● 2019 m. I ketv. CŠTĮ pirkto biokuro kaina buvo 10,7 proc. didesnė nei reguliuojamų NŠG. Vidutinė reguliuojamų NŠG pirkto biokuro kaina buvo 181,37 Eut/t_{ne}, CŠTĮ – 200,78 Eur/t_{ne}.

● Rinkos koncentracijai nustatyti naudotas HHI indeksas, kuris rodo nedidelį biokuro tiekėjų koncentracijos laipsnį:

- biokuro tiekėjų, pardavusių biokurą CŠTĮ ir reguliuojamiems NŠG, HHI indekso reikšmė 409,16;
- biokuro tiekėjų, pardavusių biokurą CŠTĮ, – HHI indekso reikšmė 398,08;
- biokuro tiekėjų, pardavusių biokurą reguliuojamiems NŠG, – HHI indekso reikšmė 746,97;
- biokuro tiekėjų, pardavusių biokurą Biržoje, – HHI indekso reikšmė 421,20.

● Nustatyta, kad perkamo biokuro kiekis neturėjo įtakos kainai..

● Biokuro kainų skirtumas tarp Lietuvos regionų didėjo: 2019 m. I ketv. CŠTĮ ir NŠG biokuro įsigijimo kaina Lietuvos apskrityse skyrėsi beveik 72 eurais už t_{ne}, 2018 m. I ketv. – beveik 70 eurų už t_{ne}. Skirtumą lėmė šilumos tiekėjų dvišalių sutarčių pagrindu pirkto biokuro kaina ir kiekis bei Biržoje pirkto biokuro kaina.

[7] Procentinė dalis skaičiuota nuo pirkėjui pristatyto biokuro kiekio (t_{ne}), o ne nuo biržoje sudarytų sandorių kiekio (t_{ne}).

Priedai

Komisija, vadovaudamasi Energijos išteklių rinkos įstatymo 8 straipsnio 10 punktu, teikia apibendrintą informaciją apie kiekvienos savivaldybės teritorijoje veiklą vykdančių CŠTĮ, reguliuojamų NŠG tiesiogiai sudaromų dvišalių susitarimų pagrindu įsigyjamo biokuro vidutinę kainą (su transportavimo išlaidomis) pagal biokuro rūšį.

CŠTĮ ir reguliuojamų NŠG dvišalių susitarimų pagrindu įsigyjamo biokuro vidutinė kaina (Eur/t_{ne}) 2019 m. I ketv.

Savivaldybė	Medienos kilmės biokuras	Malkinė mediena	Granulės	Medienos briketai
Šilalės r.	143,12	257,04		413,23
Ignalinos r.	169,65	129,12	407,05	
Panevėžio m. /r.	147,63	152,59	238,98	
Pakruojo r.	126,15			
Visagino	182,85			
Kauno m./ r.	178,56			
Telšių r.	179,23			
Ukmergės r.	164,13			
Šalčininkų r.		153,42		
Šilutės r.		284,59		
Utenos r.		202,74		
Varėnos r.		241,32		

Šaltinis – Komisija.